

Gemeente Leidschendam-Voorburg-PMA

Bijeenkomst Participatie

Datum: 3 oktober 2019
Locatie: Raadhuisplein 1, Leidschendam
Verslag: Ylse van Lanen, van Het Notuleercentrum

Van de gemeente Leidschendam-Voorburg zijn aanwezig: ...
Van zijn aanwezig: ... [organisatie heeft presentielijst]

Welkom en doel van de bijeenkomst door burgemeester Tigelaar

Burgemeester Tigelaar opent de bijeenkomst om 19.20 uur en heet iedereen van harte welkom. Vanavond is de tweede bijeenkomst over burgerparticipatie, het vervolg van de eerste avond, in juni van dit jaar. Toen werd er een 'groot gesprek' gevoerd over het onderwerp en bleek dat de belevingen en de meningen daarover nogal kunnen verschillen. Het is de bedoeling gezamenlijk verdere stappen te zetten en dus ook concreter te worden over wat er de komende tijd gaat gebeuren. Het is belangrijk dit ook helder vast te leggen, zodat de gemeenteraad hiermee verder kan.

Bijdrage van aanwezigen aan startnotitie op basis van actuele vraagstukken in groepjes.

Marije van den Berg, net als in juni de moderator van de avond, heet de aanwezigen welkom en licht het programma van vanavond toe. Dit is een volgende stap in het zorgvuldige proces om te komen tot een startnotitie over de afspraken over burgerparticipatie in Leidschendam-Voorburg, die in december van dit jaar wordt behandeld in de gemeenteraad.

De aanpak is wat meer sturend dan de vorige keer en gaat vooral over meedenken over de vraag: met wie gaan we waarover op ongeveer welke manier in gesprek? Marije benadrukt dat er een proces ontworpen moet worden; tegelijkertijd is geprobeerd een werkvorm te kiezen, die ook inhoudelijk interessant is voor de deelnemers. Daartoe zijn 'placemats' gemaakt, grote vellen papier waar een aantal vragen op is gedrukt; een gespreksleidraad voor de brainstorm in kleinere groepen die op het programma staat. Er zijn zes thema's geformuleerd en de deelnemers kunnen zich naar keuze bij een daarvan aansluiten. Raadsleden leiden de groepsgesprekken, bij elk thema is ook een ambtenaar aanwezig. Het gesprek wordt opgenomen met een audiorecorder en later uitgewerkt door de notulist.

Op de placemats staan tussenvragen die beantwoord moeten worden om te weten: hoe gaan we nu het participatieproces doen, rond dit thema? Wat willen we bereiken, welke stappen moeten we zetten en wie doet wat? Kortom: wat moet het participatieproces binnen dat thema precies opleveren? En wie moeten daarbij betrokken worden? De vorige keer leverde deze laatste vraag een lange lijst met mogelijke betrokkenen op; het is de bedoeling vanavond wat specifiekere in te worden.

Vervolgens kan aan de orde komen wie iets zou moeten oppakken; is het typisch iets voor de gemeente, of willen mensen zelf gesprekken organiseren? Of misschien zeggen raadsleden wel: ik weet niet goed hoe ik dit moet doen, kunnen jullie meedenken?

Per placemat is er ook een 'parkeervak', waarin onderwerpen genoteerd kunnen worden die ook belangrijk zijn, maar niet passen in een van de andere vakken.

Na ongeveer een uur is er een pauze en daarna worden de deelgesprekken in de grote groep teruggekoppeld. Daarbij worden niet alle vakken besproken, maar gaat het om de essentie van dat onderdeel van het participatieproces dat men samen heeft bedacht. De zes thema's zijn:

- Projecten van (grote) ontwikkelaars
- Participatie voor beleid
- Buurtrechten en the right to challenge
- Gebiedsgerichte participatie
- Grote en complexe burgerinitiatieven

- Zeggenschap en eigenaarschap

Deelnemers kunnen ook zelf een thema inbrengen en dat 'pitchen'. Hiervan wordt geen gebruikgemaakt.

Voor de groepsgesprekken geeft Marije de volgende tips:

- Schrijf op de placemats vooral 'ik wil', in plaats van 'ik vind'
- Zo concreet mogelijk formuleren
- Onderling zo min mogelijk hakketakken; als het toch gebeurt, terugkeren naar: wat wil ik nou eigenlijk?
- Zeg 'nee, en' in plaats van 'ja, maar'
- Eventueel een 'talking stick' gebruiken; wie deze vast heeft, praat en de anderen luisteren

Gevraagd wordt vanuit welk oogpunt men zich in de discussies zou moeten opstellen. Is dat vanuit het eigen perspectief of dat van het belang van bijvoorbeeld een organisatie, waar men bij betrokken is? Marije adviseert om zelf een uitgangspunt te kiezen, waarvan men denkt dat het zo veel mogelijk wijsheid oplevert voor de startnotitie. Natuurlijk hebben mensen meerdere petten op. Als zij zich willen aansluiten bij meer thema's, kan dat ook.

Opgemerkt wordt dat er de vorige keer is gediscussieerd over de niet-regels en de waarden. Er is iets aangegeven, dat eigenlijk weer opzij wordt gezet. De verordening uit 2006 over participatie geeft heel duidelijke richtlijnen. Bij een beleidswijziging moet in de startnotitie worden vastgelegd hoe wordt omgegaan met burgerparticipatie. Wat mist is de mogelijkheid elkaar aan te spreken op bepaalde waarden. Marije van den Berg wijst erop dat deze punten vanavond prima besproken kunnen worden. Het antwoord op de vraag, wat men zou willen in het participatieproces, zou dan bijvoorbeeld kunnen zijn: ik zou het fijn vinden dat er, als wij in een participatieproces gaan praten over klassieke beleidsparticipatie, rekening wordt gehouden met gesprekken over waarden. Dat levert dan misschien wel iets op over de vorm en over wie er aan tafel zouden moeten zitten. Kortom: hoe kun je nou het gesprek met de gemeenschap voeren over die waarden? Wat moet dat opleveren? Niet alleen een set regels, maar iets meer dan dat.

Een deelnemster vraagt zich af of de groepsgesprekken wel zin hebben. Zij vindt dat de structuur en richting eerst helder moeten zijn. De gemeente heeft al veel ervaring met participatie, maar dat is nog niet geëvalueerd. Er komt straks een algemeen gemiddelde uit de brainstormsessies, waar men niets mee kan. Marije van den Berg denkt dat het juist ook gaat om het voeren van gesprekken over deze onderwerpen. Concreet zegt de deelnemster eigenlijk: het is goed als er een evaluatie/onderzoek komt naar de kwaliteit van de participatie in het verleden. Dit zou zij kunnen meegeven bij thema 2, participatie rond beleid, hoe kan het beter?

Er wordt kort gediscussieerd over dit onderwerp. Daarbij wordt opgemerkt dat de ervaring leert dat klankbordgroepen geen officiële status hebben en dat van bijeenkomsten daarvan geen aantekeningen worden gemaakt. Anderen vinden dat het glas niet halfleeg, maar halfvol is; men moet niet kijken naar wat er allemaal niet is, maar vooruitkijken en een goede invulling proberen te geven aan deze avond; de kwaliteit daarvan wordt immers bepaald door wat de deelnemers er zelf van maken. Een deelnemster meldt dat zij juist speciaal meedoet vanwege het programma van vanavond.

Marije van den Berg stelt voor de opzet gewoon te volgen en achteraf te evalueren. Zij vraagt de raadsleden naar voren te komen en aan te geven bij welk thema zij horen, zodat de deelnemers zich bij het door hen gewenste kunnen aansluiten. Daarna gaan de groepen naar andere ruimtes. *(de verslagen zijn per groep in een apart document gezet, YvL)*

Pauze

Samenvatting en afstemming verdere proces

De plenaire bijeenkomst wordt hervat omstreeks 21.00 uur

Burgemeester Tigelaar vraagt de gespreksleiders de essentie te benoemen van de discussie in hun themagroep. Wat er allemaal geschreven en gezegd is gaat niet verloren, want het is opgenomen en wordt betrokken bij de vervolgstappen.

Groep 1 – Thema: projecten van (grote) ontwikkelaars

Coen van Hoogdalem (PvdA) noemt de rode draad van het groepsgesprek voor dit thema: begrip kweken, door inwoners vroegtijdig bij een project te betrekken. Het proces moet zorgvuldig en transparant zijn. Aan het eind ervan is het belangrijk dat voor inwoners zichtbaar is waarom bepaalde besluiten zijn genomen.

Groep 2 – Thema: participatie (hoe het nu gaat, wat er anders kan)

Wat Ron van Duffelen (CDA) het meest is bijgebleven van de groepssessie, is dat werd aangegeven dat men moet afstappen van het wij-zij-denken; men moet het participatieproces gezamenlijk doen en niet alles politiek maken. Bij de vraag over wie of wat betrokken moet worden bij participatie, klonk duidelijk de roep om digitale middelen en aansluiten bij de huidige tijd.

Groep 3 – Thema: grote en complexe burgerinitiatieven

[naam gespreksleider Philip van Veller]

De gespreksleider vond – naast zaken als duidelijkheid vooraf goede en toetsingskaders – het volgende gespreksonderwerp interessant: soms weet je aan het begin van een proces niet altijd precies waar het eindigt. Het is een gezamenlijke zoektocht, waarbij men samen ontdekt. Vanuit dat inzicht kwam deze groep uit op vooral het waardenniveau: welke waarden zijn belangrijk? Dat zijn een open benadering, oprechte aandacht en zelfs moed. Ook werd de belangrijke spilfunctie van de ambtenaar geduid. En het meest belangrijk is: positiviteit van twee kanten.

Groep 4 – Thema: gebiedsgerichte participatie, verschil maken per wijk

[naam gespreksleider Mahjoub Mathlouti]

Het groepsgesprek ging vooral over de vraag: hoe zet je participatie in als middel? Doe je dat omdat je raakvlak in een bepaalde wijk wilt creëren? Omdat je mensen wilt activeren? Of kennis en informatie wilt ophalen, die de gemeente niet altijd zelf bezit?

Co-creatie is een belangrijk punt. De overheid vraagt inwoners hoe zij ergens over denken, stimuleert mensen om dingen samen met hen te doen, zodat er een veel beter product uitkomt.

Gebiedsgerichte participatie kan ook ingezet worden om de betrokkenheid en het veiligheidsgevoel van mensen te vergroten; mensen die participeren, blijken zich veiliger in en meer betrokken te voelen bij hun wijk.

Welke mensen zijn hiervoor nodig, welke rol spelen de gemeente en de participanten daarbij?

Groep 5 – Thema: right to challenge en buurtrechten

[naam gespreksleider Natalie Reijnders]

Het begint bij een kleine groep mensen, die het idee heeft dat iets beter kan en dat ook graag zelf wil uitvoeren. Dat groeit dan langzaam maar zeker tot een stevig idee, waarbij de gemeente faciliteert zoals helpen bij het zoeken naar fondsen en het stellen van kaders. Vervolgens komt er een mooi plan, dat wordt voorgelegd aan de gemeente. Als het wordt uitgevoerd, wordt het ook gemonitord en geëvalueerd, zodat het een goed resultaat oplevert waar de groep, waar het mee begon, tevreden mee is.

Groep 6 – Thema: zeggenschap en eigenaarschap

Frank Wilschut (CU-SGP) vertelt dat groepje 6 uit maar drie personen bestond (twee raadsleden en een wethouder). Met betrekking tot zeggenschap en eigenaarschap zien zij weleens frictie ontstaan tussen wat een buurt wil en het algemeen belang. De vraag is dan: wie gaat er over wat? Kan de gemeenteraad bijvoorbeeld budget weer terugnemen, als een project in een wijk niet goed gaat? Het zou goed zijn om daar een werkwijze voor te hebben, zodat vooraf wordt afgesproken hoe een en ander wordt gedaan. Het is spannend om mensen die meer zeggenschap willen hebben, uit te nodigen om daarover te praten: waar wringt het nu, in jouw geval?

Het is goed om ervaringen van andere gemeenten te vernemen. Daartoe kunnen bijvoorbeeld ervaringsdeskundigen of raadsleden van andere gemeenten worden uitgenodigd.

Uiteindelijk wil deze groep komen tot een verordening, maar het gaat - met het oog op positiviteit van twee kanten – vooral om een document waarin 'zo doen wij dat' wordt omschreven.

Afsluiting door burgemeester Tigelaar

De burgemeester concludeert dat vanavond vanuit de zes thema's is gekeken naar hoe je met elkaar tot afspraken wilt komen over 'zo doen wij dat hier'. Hij heeft ook gehoord dat er soms open einden

kunnen en mogen zijn, dat niet altijd alles helemaal vast hoeft te liggen. Als bestuur, gemeente en samenleving krijgt men te maken met deze nieuwe vormen en dat is af en toe best een zoektocht. Wat er allemaal besproken en opgeschreven is, wordt vervat in een notitie voor de raadsvergadering van 10 december aanstaande. Het concept van deze notitie wordt in november eerst besproken in de raadscommissievergadering. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat alles dan al helemaal klaar is met betrekking tot participatie, maar dat helder is met wie er in de komende periode welke stappen gezet gaan worden. Het doel is om dat concreet in beeld te hebben voor de zomer van 2020 en vertaald naar wat dat bijvoorbeeld betekent voor de inspraakverordening. Het uiteindelijke, ultieme doel is dat voor iedereen glashelder is: zo doen wij het hier en men kan er de gemeente op aanspreken dat het ook zo gebeurt. De burgemeester hoopt in dat proces wederom op de betrokkenheid en inbreng van de aanwezigen, opdat de verdiepingsslagen gemaakt kunnen worden en leiden tot mooie resultaten, voor de komende zomer. De burgemeester merkt op dat in een aantal groepen vanavond ook over waarden is gesproken, over hoe men met elkaar dient om te gaan; dat is een cruciaal element, dat van grote toegevoegde waarde is.

Tot slot is er ruimte voor enkele korte vragen en opmerkingen:

Komt er een terugkoppeling naar deze groep, voordat de conceptnotitie naar de gemeenteraad gaat? Eventuele misverstanden kunnen dan nog rechtgezet worden.

Ja, de aanwezigen worden zeker geïnformeerd wordt met betrekking tot de stukken die naar de raad gaan. **Het stuk komt ook op het platform In gesprek met LV.**

Opgemerkt wordt dat men de stukken graag tijdig ontvangt, niet pas twee dagen van tevoren. Dit wordt toegezegd.

Hoe kan men op de notitie reageren? Inspreken? Schriftelijk? Komt er een inspraakverslag?

Het staat iedereen vrij om in te spreken, maar deze avond was ook bedoeld om zo veel mogelijk input te geven. Het is vervolgens de kunst om dat goed samen te vatten in een notitie en de essenties te raken. Het proces gaat zoals geschetst daarna verder, dus er komen nog volop kansen om input te geven in de eerste helft van 2020.

Er is inspraakverordening waar men veel mee kan, maar helaas wordt deze nauwelijks gebruikt.

Waarom zou men erop vertrouwen dat een participatiemodel straks dan wel wordt gebruikt?

De burgemeester denkt dat juist deze vragen in het proces aan de orde moeten komen en dat ook de verordening daarbij wordt betrokken.

Er wordt niet op nul begonnen; er liggen al ideeën en materiaal, dat wordt er ook allemaal bij betrokken.

Bij de volgende verkiezingen kan de verordening aan de orde komen; het gaat om verantwoording voor het nauwelijks gebruiken ervan. Want soms komt dat ook wel goed uit. Participatie is overigens iets heel anders dan inspraak.

De burgemeester beaamt dat, om dat beter te kunnen doen, het nodig is om daarin zowel vanuit de verantwoordelijkheid vanuit het bestuur als de organisatie, eenduidigheid te krijgen. Dan weet men waar men aan toe is.

Het wordt gewaardeerd dat er ruim de tijd voor het proces genomen wordt; dat komt de kwaliteit alleen maar ten goede.

Verschillende deelnemers spreken hun waardering uit voor de aanwezigheid van veel raadsleden, collegeleden en ambtenaren. Daarmee toont de gemeente hoe belangrijk zij het onderwerp vindt.

De burgemeester dankt alle aanwezigen voor hun inbreng en besluit de bijeenkomst om 21.20 uur.

Inspraakavond burgerparticipatie – Leidschendam-Voorburg

Verslag van de groepsdiscussies

Groep 1 – Thema: projecten van (grote) ontwikkelaars

In deze groep hebben zitting:

Coen van Hoogdalem (PvdA) treedt op als gespreksleider, ambtelijke ondersteuning als notulist.
Onder de vragen is puntsgewijs aangegeven wat er aan de orde is gekomen.

Bespreken van de vragen op de placemat 'projecten van (grote) ontwikkelaars'

Wat zou het doel van het participatieproces moeten zijn? Wat wil je ermee ophalen/bereiken?

- Het is vervelend dat burgers vaak niet meer kunnen participeren, als er anterieure overeenkomsten gesloten zijn.
- Doel: door vooraf met mensen te praten, weet je waar de mogelijke valkuilen zitten. Daarvoor moet je dus ook eerder de betrokkenen op de hoogte brengen.
- Wat wil je? Openheid vooraf, ook over wat er al ligt met betrekking tot een plan en hoe ver de invloed van de burger nog reikt, waar hij wel en niet iets over kan zeggen.
- Als er een overeenkomst is: daar kunnen ook zaken in/uit worden meegenomen.
- Als bekend is dat er gevoeligheden zijn, kan de gemeente al voor het sluiten van een overeenkomst zeggen: dit en dat nemen we daarin mee/op.
- Ideaal gesproken wordt er al veel meegenomen bij het opstellen van de ontwikkelingsvisie. Daar ligt vaak ook al veel in vast, zoals infrastructuur. Dat hoeft echter niet per se, soms kan dat ook losgelaten worden.
- Vooral begrip is belangrijk voor mensen. Begrijpen waarom een bepaalde keuze wordt gemaakt en daar vooral ook tijdig over ingelicht worden. Duidelijke uitleg. Keuzes goed motiveren, dat levert wederzijds begrip op (ook al is men het er misschien niet mee eens)
- Een doel is ook juridisering een stap voor zijn.
- Inspraak is wat anders dan participatie; het een mag niet ten koste gaan van het ander.
- Inspraakverslagen bij de ontwikkelvisie voegen.
- Voor bijeenkomsten vooral ook andere mensen dan tegenstanders uitnodigen, want die laatsten zijn vaak heel goed vertegenwoordigd. Er is echter vaak ook een groep die de betreffende ontwikkeling juist graag wil; die ook een stem geven, in plaats van vaak dezelfde mensen die er altijd zitten. De zwijgende meerderheid.
- De groep denkt verschillend over open, zonder dat er al een plan ligt, in gesprek te gaan. De ervaringen daarmee zijn wisselend. Vaak spreken mensen alleen voor eigen parochie, terwijl de gemeente een langetermijnbelang heeft. Vooruitkijken is belangrijk.
- Als het goed is, heeft de gemeente een ontwikkelvisie. Daar ligt al veel in vast, met betrekking tot woningbouw et cetera. Dan is het misschien goed naar een stap daarvoor te gaan; een participatieproces over de ontwikkelvisie. Daar moeten dan wel veel belanghebbenden bij betrokken worden en niet vooral oudere mensen, voor wie de langere termijn wat minder relevant is.
- Goede, duidelijke en vooral ook tijdige communicatie met belanghebbenden is zeer belangrijk; dan is men ook beter in staat om de mensen op te roepen mee te praten.
- Als de verschillende groepen met elkaar in gesprek gaan, geeft dat misschien een goede wisselwerking. Als woningzoekenden bijvoorbeeld aan tegenstanders van een project aangeven dat zij makkelijk praten hebben, omdat ze al in een mooi huis wonen, komt dat anders over dan wanneer de gemeente zoiets zegt.
- De kernwoorden op de placemat zijn: steun, knelpunten, begrijpen waarom iets gedaan wordt, uitleg van de projecten, inspraak geven, ook belanghebbenden die niet tegen zijn een stem geven. Specifieke communicatie aan belanghebbenden, participatie bij ontwikkelvisie.

Wie moeten er worden betrokken bij het participatieproces?

- Dit komt hierboven eigenlijk al terug. Het gaat vooral om belanghebbenden.
- De WRO is al heel duidelijk met betrekking tot belanghebbenden.

- Het gaat hier om bouwprojecten, dus de mensen voor wie er gebouwd wordt, maar ook degenen in het woongebied waar het project komt zijn belanghebbenden. Daaraan moet heel duidelijk gecommuniceerd worden wat er staat te gebeuren en waarom.
- Er zit vaak lange tijd tussen planvorming en uitvoering, soms wel 25 jaar. In de tussentijd zijn er andere belanghebbenden. Het zou mooi zijn om in die soms lange tussentijd creatieve tijdelijke oplossingen te verzinnen. Dit gaat naar het 'parkeervak'.
- Specifieker zijn belanghebbenden: omwonenden, mensen voor wie gebouwd wordt, soms ook mensen uit een buurgemeente die vlak bij het bouwproject wonen, bedrijven. Jongeren vooral ook, met het oog op de langere termijn. Huurdersorganisaties, woningcorporaties, woningzoekenden, de Adviesraad, ouderenbonden, Platform Gehandicapten.
- Het is belangrijk deze ook met elkaar te laten praten in het proces. Met een gezamenlijke uitkomst kan de gemeente ook echt iets. Het zal echter niet altijd efficiënt zijn om veel partijen tegelijk aan tafel te hebben, het hangt er ook van af om wat voor project het gaat.
- Projectontwikkelaars die grond hebben, hebben vooraf met de gemeente al afgestemd hoe zij daar rendement uit willen halen. De gemeente is nu meer de regisseur, maar mag daar best wat meer sturend in zijn. Ontwikkelaars dienen vooraf bijvoorbeeld al te weten hoeveel sociale woningbouw zij moeten realiseren. Ook met betrekking tot groen mag de gemeente meer tegengas geven; ontwikkelaars proberen soms elke vierkante meter te benutten voor bebouwing, waardoor het groen verdwijnt.
- Participatie bij het opstellen van een programma van eisen (PvE); als voorbeeld wordt het hebben van een visuele handicap genoemd, bouwers houden daar vaak geen rekening mee, terwijl het heel goed (zonder veel extra kosten) mogelijk is voorzieningen aan te brengen die het leven van iemand met een visuele handicap veel aangenamer maken. Die onderwerpen moeten aan het begin al worden meegenomen.
- Er is veel meer inzicht nodig in de gemeentelijke ruimtelijke visie.
- Visies uitdragen en helder maken. (voorbeeld Houten, de 'fietsstad van Nederland', daar hebben fietsers en voetgangers voorrang en daar is de plaats op ingericht, men komt daar vanuit de hele wereld kijken. Houten geeft die richting heel helder en consequent aan) Dat geeft duidelijkheid, dan snapt iedereen het ook.

Wie is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het proces? En wie voor de uitvoering?

- Genoemd worden: de projectmanager, de burgers, de gemeente, de projectontwikkelaar. Wat moeten inwoners doen, als zij zich medeverantwoordelijk voelen voor de kwaliteit van het proces? Eerst moet hen in een vroeg stadium duidelijk gemaakt worden dat zij mee kunnen praten, dat het ook hun gemeente is en dat het niet zo is dat men niets hoeft te doen, zolang iets niet in de eigen achtertuin gebeurt. De gemeente mag ook wat van de burgers verwachten. Vooraf je stem laten horen en niet achteraf klagen.
- Het gaat om eigenaarschap van het proces. De gemeente moet wel de regie houden.
- Er moet iemand verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van het proces, en iemand voor de uitvoering ervan. De inwoners kunnen niet volledig verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit. Aan het begin van een proces kunnen daarover afspraken gemaakt worden.
- Procedures mogen wel wat korter; dit gaat naar het parkeervak.
- Mensen moeten niet voor eeuwig ergens tegen zijn en niet traineren, om het traineren.
- Dat hangt echter wel af van het belang dat iemand heeft. En voor je belang opkomen, is niet hetzelfde als traineren.
- Voor de uitvoering van het participatieproces zijn gemeente en inwoners allebei verantwoordelijk.
- De Omgevingswet geeft aan dat de initiatiefnemer van het project een participatieproces moet doen. De gemeente kan dat dan meenemen in de belangenafweging. Het is wel de vraag wat 'doen' dan inhoudt, daar zullen wel transparante kaders, kwaliteitseisen voor moeten zijn.
- De manier waarop een participatieproces gestalte krijgt, hangt wellicht af van het soort project en het aantal belanghebbenden. Wellicht kan dat in onderling overleg bekeken worden.
- In het algemeen zou de gemeente verantwoordelijk kunnen zijn voor de bewaking van het proces en de projectontwikkelaar of initiatiefnemer voor de uitvoering. Sowieso dient een en ander altijd in samenspraak/samenhang met de gemeente plaats te vinden.
- Dus: de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het participatieproces ligt bij de gemeente, de uitvoering is afhankelijk van een aantal factoren.
- Met 'de gemeente' worden college van B&W, gemeenteraad en het ambtelijk apparaat bedoeld.

- De rol van de raad in dezen is het opstellen van een structuurvisie, waarin zaken staan als het percentage sociale huurwoningen en waar er gebouwd wordt.
- Evaluatie is van belang, kijken hoe het met een project en het participatieproces daarbij staat. De gemeenteraad heeft dus ook een verantwoordelijkheid bij de kwaliteit van het proces en bewaakt het proces, houdt een helicopterview over alle grote en kleine projecten (die moeten immers ook stedenbouwkundig in harmonie zijn). De raad stelt eisen op met betrekking tot de ontwikkeling van een wijk, dan komt er een gesprek met een projectontwikkelaar en daarin worden dan bepaalde randvoorwaarden meegegeven.
- De raad moet bij plannen ook vragen naar het participatieproces; als niet blijkt dat dat voldoende is geweest, moet het stuk terug. Voor de raad moet zichtbaar zijn wat voor adviezen er door welke partijen zijn gegeven.
- Er dienen relevante partijen gehoord te zijn. (bijvoorbeeld de Fietzersbond als het om een fietspad gaat)
- Als adviezen niet overgenomen worden, is het van belang dat duidelijk te motiveren.
- De besluiten van de gemeenteraad worden uiteraard mede gekleurd door de politieke achtergrond van de raadsleden.
- De raad moet toezien op de democratische legitimering en zelf ook informatie ophalen bij groepen die zich misschien niet zo snel laten horen en/of niet zoveel voor elkaar krijgen.
- De gebruikte taal, bij bijeenkomsten en schriftelijk, moet vooral voor iedereen te begrijpen zijn.

Welke betekenis moeten de uitkomsten van het participatieproces hebben voor (de besluitvorming over) het initiatief?

- Er wordt vanuit verschillende kanten input geleverd, de gemeente heeft het totaaloverzicht. De raad zal dat goed afwegen.
- Het wegen van de waarde is een lastig punt. Er is van alles aangegeven, wat weegt dan zwaarder?
- Er wordt vaak aangegeven dat zorgvuldigheid en transparantie ontbreken, bij de verschillende processen die er nu zijn.
- Mensen snappen best dat er altijd dingen zijn die nu eenmaal moeten, maar er mag ook iets te kiezen overblijven, dus onderwerpen waar de burgers iets over mogen zeggen. Daarbij mag er ook iets verwacht worden: als mensen meer groen willen, kan bijvoorbeeld een voorwaarde zijn dat men meehelpt bij het planten van de bomen. Het gaat niet altijd om geld. Voorbeeld: een woningcorporatie laat 700 deuren schilderen. Dat kan zoals altijd bruin worden, maar na wat onderzoek blijkt dat zonder extra kosten ook een aantal andere kleuren mogelijk is; nu kunnen de mensen zelf kiezen uit vier kleuren. Zij hebben niet meer het gevoel dat alles toch al vaststaat.
- Aan het eind van een proces is het van belang een duidelijke terugkoppeling te geven over de gemaakte keuzes, zeker aan de mensen die een bijdrage hebben geleverd, zodat zij zich gehoord en serieus genomen voelen.
- Het blijkt lastig om te formuleren welke betekenis gehecht moet worden aan de uitkomsten in het proces. De gemeenteraad neemt besluiten, wat moet die zwaarder laten wegen? Dat hangt uiteraard van allerlei factoren af en is per project verschillend. De gemeente moet scherp onderhandelen en een PvE neerleggen, als zij zelf de gronden niet in eigendom heeft. Daartoe kan een participatieproces 'aan de voorkant' erg krachtig zijn.
- In dezen wordt het voorbeeld genoemd van het oude CBS-kantoor, waar een participatieproces geleid heeft tot een transformatievisie, die bij de eerste overeenkomst als bijlage was toegevoegd.
- In elk geval moet zichtbaar zijn wat het participatieproces heeft gebracht en opgeleverd.
- De uitkomst van het proces is niet allesbepalend voor de besluitvorming. Het is input. Van ingebrachte punten kan aangegeven worden wat overgenomen wordt en wat niet. Het kan ook zijn dat bepaalde input wel heel positief wordt ontvangen, maar bij het betreffende plan niet mogelijk is. Ook dat kan gewoon gemotiveerd worden. Als de raad het gevoel heeft dat er breed is geluisterd naar alle belanghebbenden, dat de inbreng goed is gewogen en beargumenteerd, kan zij daar vervolgens een gedegen mening over vormen. Dit soort zaken worden in een goed raadsvoorstel allemaal helder aangegeven.
- Participatieproces is maatwerk, want elk initiatief of project is weer anders.
- Wat is de rode draad van de discussie?
 - Vertrouwen hebben en ieder heeft zijn rol.

- Zichtbaarheid, zorgvuldigheid, transparantie, vertrouwen; ook zichtbaarheid van het participatieproces zelf (wat doe je, wanneer en met wie?) en het resultaat ervan.
- Communicatie, zorgvuldigheid. En zorgvuldigheid in de communicatie.
- Het is onmogelijk om het in zo'n proces iedereen naar de zin te maken. Dat snappen burgers ook.
- Belanghebbenden zijn ook vaak bedrijven. Ondernemers gaan voor hun eigen belangen.

Parkeervak: wat is nuttig/interessant, maar komt later aan de orde?

- Tijdelijke creatieve oplossingen, voor gebieden waar tussen planvorming en realisatie (dat soms jarenlang duurt) andere niets gebeurt.
- Kortere procedures.

Inspiraakavond burgerparticipatie – Leidschendam-Voorburg

Verslag van de groepsdiscussies

Groep 2 – Thema: participatie (hoe het nu gaat, wat er anders kan)

De deelnemers in deze groep zijn:

[REDACTED]

Ron van Duffelen (CDA) treedt op als gespreksleider, ambtelijke ondersteuning als notulist.
Centraal staat: wat willen we bereiken?

Bespreken van de vragen op de placemat 'participatieproces (hoe het nu gaat, wat er anders kan)

Wat zou het doel van het participatieproces moeten zijn? Wat wil je ermee ophalen/bereiken?

Het gaat vooral om de participatie rondom beleid. Het thema is echter ook hoe het nu gaat, dus leerpunten vanuit de huidige situatie kunnen ook aan de orde komen. Wat zou de stip aan de horizon zijn, in vergelijking met nu? Waar zijn verbeteringen te halen? Daarbij komen de volgende punten aan de orde.

- Mandaat: als je vrij gaat brainstormen en ideeën verzamelt, wordt dat meegenomen maar wat gebeurt ermee? Wat is het gewicht van wat je bijdraagt? Waar moeten burgers wel en niet over meepraten? Duidelijkheid over het gebied, mandaat, het gewicht. Dan heb je een recht, nu is het meer een soort gunst. Dus het doel kan zijn: vooraf een duidelijk mandaat met een heldere weging, en transparantie creëren.
- Ook een stukje verantwoording is van belang.
- Als er nu al sprake is van een zekere burgerparticipatie, hoe kijken de gemeente en burgers daarnaar? Dat kan nog best een nader uitgekristalliseerd worden. De raad is daarin ook zoekende. Dus naar de toekomst kijken: wat aanpakken en in welk tempo?
- Wat gebeurt er nu aan burgerparticipatie? Antwoord: er is een inspraakverordening. Zeker in de ruimtelijke hoek vindt bij bouwprojecten vooraf participatie plaats, mogen burgers meekijken. Dan worden plannen ook gewijzigd naar aanleiding van de inbreng van burgers.
- In sociaal domein is het beeld wisselend, er zijn goede en slechte voorbeelden.
- Transparantie is inderdaad belangrijk, kennis ook. Meten is weten. Het is zoeken naar een goed burgerparticipatieproces, het is nu nog te veel 'wij-zij' met veel gevoeligheden. Dat moeten we doorbreken, 'wij' worden er beter van. Vertrouwen, ruimte, kennis delen, meten is weten, besluitvormingsprocessen veel transparanter maken, veel meer verantwoording afleggen op basis van feiten en niet op basis van partijpolitieke standpunten, gaan voor gezamenlijkheid. Dat kan het democratisch proces een boost geven, want het versterkt de betrokkenheid van burgers. Dan moet de werkwijze veranderen en soms ook de cultuur, er moet ruimte en vertrouwen komen.
- De conceptnotitie over burgerparticipatie was op de website erg lastig te vinden; die of de link ernaartoe kan als bijlage bij de uitnodiging gegeven worden, samen met het verslag van de vorige keer.
- Evaluatie is heel belangrijk. Terugkijken, leren.
- Het begint met informatie. Door de gemeente, maar als mensen zelf een initiatief hebben, moeten zij ook goed informatie kunnen vinden over wat er mag en kan en waar men moet zijn, et cetera. Deze gemeente is al bezig met het beter wegwijs maken van burgers op dat gebied.
- In de klassieke vorm van burgerparticipatie is er een aantal contactmogelijkheden. Inspreken, bezwaar maken, beroep aantekenen, zelf een alternatief plan maken. Dat is voor verbetering vatbaar. Voor inspraak bij een commissie of de gemeenteraad staat bijvoorbeeld vaak maar een paar minuten. Dat werkt niet, maak dat zinvoller. Geef de burger meer ruimte, meer spreektijd in een commissievergadering of in een andere overlegvorm, zodat het ook echt over de Bühne kan komen, op een tijdstip dat het ook zinvol is (dus niet als het besluit eigenlijk al genomen is). Dus: meer gewicht geven aan inspraak/participatie, voor in het proces. Mits het zinvol is en tot zijn waarde kan komen.
- Waar houdt burgerparticipatie op, waar ligt de grens? Burgers krijgen vaak wel ruimte en komen met prachtige ideeën, maar het besluit gaat de andere kant op. Dat geeft frictie tussen burger en politiek. Daarom is 'verwachtingenmanagement' heel belangrijk; de ruimte duidelijk aangeven en heldere keuzes voorleggen.
- Als er toch anders wordt gekozen, moet dat goed uitgelegd worden.

- Niet alle onderwerpen zijn politiek; laat dat ook zo. Politici hebben de neiging zich te profileren, door zich af te zetten tegen andere politieke partijen. Zoek geen verschillen, maar overeenkomsten.
- In een participatieproces zijn burgers meestal ook belanghebbenden ('not in my backyard'). Het zou fijn zijn als er veel ruimer input wordt opgehaald, bijvoorbeeld door gebruik van een app en in samenwerking met andere partijen, zoals de media.
- Burgerparticipatie gaat boven belangen, zowel van de politiek als de burger.
- Burgerparticipatie is op zich niet politiek, geen enkele politicus zal zeggen dat het een non-item is, dus maak het dan ook niet politiek.

Kernwoorden voor op de placemat in het eerste vak: volledige transparantie, meetbaarheid, andere rol, andere relatie met elkaar, burger en overheid niet tegen maar met elkaar. Cultuuromslag, notulen/informatie beter vindbaar maken, vertrouwen. Duidelijkheid geven over de ruimte, uitleggen als anders wordt besloten, motiveer. Niet alle onderwerpen politiek maken, breed publiek betrekken, gebruik van technologie en media.

Wie moeten er worden betrokken bij het participatieproces?

- Journalisten. Om participatie te kunnen hebben met niet alleen 'the usual suspects', is het onontbeerlijk een breed publiek te bereiken dat genuanceerd en zonder belangen wordt voorgelicht. Bijvoorbeeld door samenwerking met de lokale omroep, zoals in Rotterdam.
- IT'ers. Door het gebruik van digitale middelen kunnen veel mensen laagdrempelig hun mening geven.
- Zo veel mogelijk mensen, iedereen.
- Benader de mensen op de publieke tribune bij de gemeenteraadsvergaderingen. Meestal krijg je geen respons als je inspreekt.
- Insprekken voorbereiden met bijvoorbeeld ambtenaren zou zinvol kunnen zijn.
- Het is ook heel wat voor de gemeenteraad, die lange vergaderingen en hoge werkdruk, naast vaak een normale baan en/of een gezin. De deelnemer spreken hiervoor hun grote waardering uit.
- Maar bij raad en college 'landt' een inspraakreactie vaak niet, dan moet je Wob-verzoeken gaan indienen terwijl dat vaak niet echt nodig is.
- Over wie gaat burgerparticipatie? Er zijn vanavond misschien twintig inwoners (buiten raadsleden en ambtenaren). Hoe krijgen we meer burgers, meer betrokken? Daarbij zijn de nieuwe middelen/ICT van groot belang, dan worden ook meer jongeren betrokken.
- Dat gebeurt als er iets bij de mensen 'in de achtertuin' gebeurt. Dan worden ze ineens wakker en doen alles om het tegen te houden. Dan verliest de democratie en daalt het vertrouwen tussen burgers en overheid enorm. In een aantal gemeenten is geprobeerd alle interventies van bijvoorbeeld de gemeente in een bepaalde buurt, in een buurtapp te plaatsen in een vroeg stadium (bijvoorbeeld bomen kappen, straten renoveren). Dan kunnen mensen daar in een vroeg stadium op anticiperen en input geven. Kortom: vroegtijdig informeren.
- Benoemen wat het belang is van mensen: eerlijke informatie daarover geven helpt, dan gaan de hakken minder in het zand.
- Wie zouden betrokken moeten zijn? Belanghebbende burgers. Je kunt niet met zijn allen op de stoel van de gemeenteraad gaan zitten en dat moet je ook niet willen.
- Wie zijn die belanghebbende burgers? Jongeren bijvoorbeeld zie je nooit bij een inspraakavond. De gemeente denkt op dat vlak ook na over de inzet van digitale middelen, maar ook bijvoorbeeld aan het bezoeken van een evenement of een club in het weekend, dus op andere plekken en momenten dan wat gangbaar is.
- Ambtenaren moeten ook betrokken worden.
- Wie belanghebbenden zijn, hangt sterk af van waar het over gaat.
- Belanghebbenden: zo ruim mogelijk insteken. Burgers zijn belanghebbend op veel manieren, direct, maar zeker ook vaak indirect.
- Meer mensen betrekken: zoals al gezegd ICT, facebook, gemeentesite, acties met iets dat gratis is of wedstrijden (bijvoorbeeld een tekenwedstrijd), scholen/leerlingen betrekken.
- Ook betrekken: gemeenteraad.

Wie is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het proces? En wie voor de uitvoering?

- Daar ben je met z'n allen verantwoordelijk voor. Het is een relatie, in dit geval van burgers en overheid en aan een relatie moet je samen werken.

- Kwaliteit van het proces: ook allemaal? De meningen zijn hierover verdeeld, de vraag is ingewikkeld. Er is niet voor niets een gekozen gemeenteraad, het gaat ook over representatie en verantwoordelijkheid, ergens op afgerekend kunnen worden, eigenaarschap van een probleemstelling of opdracht.
- Omgedraaid: als de gemeente zegt, wij zijn verantwoordelijk voor dat proces? Dan zijn zij verantwoordelijk voor iets, waar zij zelf voor de helft de partner in zijn.
- Dit zijn twee verschillende dingen; op inhoudsniveau en op relationeel niveau. Het proces op zich moet de verantwoordelijkheden waarborgen en dragen, met toetsing en toezicht. Op relationeel vlak ben je samen verantwoordelijk.
- Participatie betekent per definitie: eigen verantwoordelijk erin. Het is een proces dat veel verder gaat, ook over mensen die daar niet zitten. Wie geeft daar sturing aan? Dat moet wellicht toch bij de gemeente liggen.
- Andere gemeenten hebben hier wellicht al over nagedacht, het is goed om daar ook naar te kijken.
- Het gaat eigenlijk om eigenaarschap; wie is eigenaar en aansprakelijk?
- De gemeente krijgt van het rijk een bepaald budget en wordt daar ook op afgerekend, dus er is wel een bepaalde gradatie van verantwoordelijkheden.
- Participatie betekent niet dat je ook altijd gelijk moet krijgen.
- Dit proces van relatievorming kan zich ook gewoon in de praktijk zetten, door te experimenteren op relatief beperkt niveau en die ervaringsgegevens vervolgens te gebruiken. Stap voor stap. We staan voor een vrij unieke situatie, niet alleen door de Omgevingswet en burgerparticipatie, maar ook door de dynamiek in de samenleving. Wij willen graag meedoen en een bijdrage leveren. Dat is niet alleen belanghebbend, dat is betrokkenheid.
- Tot nu toe ligt de verantwoordelijkheid in de verzorgingsstaat nog altijd in handen van de gemeente, maar er is een langzaam groeiproces naar iets anders (metafoor: de gemeente als ouder, burgers als kinderen die opgroeien in de verschillende stadia).
- Proces en inhoud: de gemeente handelt vanuit een aantal beleidsuitgangspunten. Dat gaat vaak over groepen belanghebbenden of belangen die zichzelf niet kunnen verdedigen, omdat ze er nog niet zijn (zoals bewoners van woningen die nog gebouwd en verkocht of verhuurd moeten worden, archeologische aspecten in de bodem, flora en fauna). Dat leidt tot een aantal kaders en uitgangspunten, dat het proces voor een deel al beïnvloedt. In hoeverre kun je met alle partijen aan tafel komen tot een soort gezamenlijk belang en moet de gemeente dan ook inleveren op een aantal van die – weloverwogen bedachte - uitgangspunten? Daar flexibel in zijn, kunnen heroverwegen op basis van de inbreng van de burgers, kan een goed werkbare vorm opleveren. Dat is een mooi bruggetje naar de volgende vraag.

Welke betekenis moeten de uitkomsten van het participatieproces hebben voor (de besluitvorming over) het initiatief?

- Durf die andere belangen ook op tafel te leggen in het proces, het hele palet. Dit gaat ook weer over transparantie, maar ook over integraliteit.
- Burgers hebben soms vanuit totaal andere invalshoeken en ervaringen heel goede bijdragen en kunnen een nieuwe kijk inbrengen.
- Maak meer gebruik van de vele kennis en ervaring van de betrokkenen/belanghebbenden.
- Dan gaat het er inderdaad niet meer om wie de macht heeft, dan is het geen touwtrekken. Als je wordt gevraagd om mee te praten over iets, vanuit jouw kennis en ervaring, voelt dat heel goed. Dan krijg je vanzelf een heel andere beweging en ook meer liefde voor je gemeente, meer betrokkenheid.
- De betrokkenheid (ook onderling in de samenleving) is hier minder dan bijvoorbeeld in het oosten van het land of in Limburg; dat moet aangejaagd worden.
- Dus uit het proces moet ook het gevoel van gezamenlijkheid rollen. Cultuuromslag en andere rolverdeling, dat is de focus.
- Wij-zij: daar moeten we van af. Het is ónze gemeente. Maar vergeleken met de grote steden is het hier nog niet zo slecht.

Parkeervak: wat is nuttig/interessant, maar komt later aan de orde?
(zie placemat, foto)

Inspiraakavond burgerparticipatie – Leidschendam-Voorburg

Verslag van de groepsdiscussies

Groep 3 – Thema: grote en complexe burgerinitiatieven

De deelnemers in deze groep zijn:

[Redacted names of participants]

[REDACTED]

Philip van Veller (VVD) treedt op als gespreksleider, ambtelijke ondersteuning als notulist.

Er komen best wat burgerinitiatieven binnen die over één discipline gaan. Bij grote en complexe bedoelen we dat het meerdere beleidsterreinen en disciplines raakt. Fenomeen Bovenveen is bijvoorbeeld een groot initiatief in de wijk, een netwerkpartner met andere partners in de wijk dat ook sport en spel raakt, het onderwerp eenzaamheid komt ter sprake, armoedebestrijding kan een rol spelen, evenals de energietransitie. Het gaat over een hele wijk en is complex, omdat er meerdere projecten en onderwerpen onder vallen. Dus de uitgangspunten van dit thema zijn: initiatieven die niet zijn afgebakend op één thema en die vanuit de samenleving komen. De initiatiefnemer gaat er zelf mee aan de slag. (geen initiatieven als buurtbarbecues, dat valt niet onder complex)

Aan grote initiatieven worden integrale casemanagers van de gemeente toegewezen.

De raad heeft gezegd: wij willen kaders hebben voor initiatieven en burgerparticipatie en dat betekent ook dat wij onze eigen rol als raadsleden moeten weten ten opzichte van de rol van het college. Als er bij de ambtelijke organisatie bepaalde procedures zijn, is het handig om dat ook toe te lichten.

Anouk Karsten legt uit dat het breder is dan alleen initiatieven van inwoners, omdat er ook initiatieven van ontwikkelaars kunnen komen. Een initiatief komt binnen bij de gemeente en wordt getoetst. Als het complex is, wordt het in een toewijzingsteam besproken. Dat bekijkt op welke discipline het zwaartepunt ligt. Een integraal casemanager gaat dan in gesprek met de initiatiefnemer over het hoe en waarom van het plan.

Een deelnemer merkt op dat zijn casemanager niet goed in staat is om te schakelen met collega's van andere domeinen en buiten het geijkte te denken; daar is wel een bepaalde persoonlijkheid voor nodig. Dit onderwerp gaat naar het 'parkeervak'.

De gespreksleider wilde de onderstaande vragen eigenlijk apart behandelen, maar stelt voor er gewoon doorheen te gaan. (*lastig te notuleren!*)

De volgende punten komen aan de orde: (*al dan niet onder te brengen onder een van de vragen*)

- Energietransitie: een appje in de wijkapp met de vraag wie mee wilde denken, zorgde voor 25 mensen in Agora. Daar startte het. Dat brengt van alles teweeg bij de gemeente waarschijnlijk (wie, wat, waar, hoe?), maar het is heerlijk om daar niet mee bezig te hoeven zijn. Het lijken soms moeilijke vragen te zijn, terwijl anderen denken: ach. Het is wellicht zaak te bekijken hoe je dat in de praktijk, vanuit de burger, losmaakt en aanvliegt en matcht met de leefwereld en de systeemwereld.
- Eigenlijk is het best prima zoals het bovenstaande gegaan is; al doende leren.
- Complexe projecten gaan vaak over een nieuw onderwerp, waar nog geen beleid of procedures voor zijn. Men moet met elkaar uitvinden hoe tot een goed resultaat te komen. Wat wil je eruit krijgen, wanneer is het een succes? Het einddoel is bekend, maar de betrokkenen weten nog niet hoe het moet. Het is een nieuw speelveld, men moet elkaar vinden in de samenwerking en de spelregels zijn er nog niet.
- Burgers hebben er behoefte aan dat bovenstaande gefaciliteerd wordt. Dat is in het geval van het energieproject Voorburg West ook al wel enigszins gebeurd.
- Richting raadslid Floor Kist: er werd gezegd, als wij iets niet herkennen in de papieren? Not done. Als je met een idee komt dat er nog niet is, met wie moet je dan gaan praten over de mogelijkheden? Dan wil je horen: dat is compleet nieuw, laten we eens gaan zoeken en ontwikkelen hoe we hiermee verder kunnen. Men wil niet meteen een nee horen.
- Bij Vlietwensen begon het klein, met buurtbarbecues et cetera. Door te proberen die initiatieven te verbinden, gaat het over de hele wijk en misschien de gemeente, een olievlekwerking. Kleine initiatieven kunnen grote worden. Daar is voor nodig dat er bij de

gemeente en elders mensen zijn, die andere initiatieven willen helpen om dat ook op te zetten. Het wiel hoeft niet opnieuw uitgevonden te worden. Dus: kruisbestuiving.

- Een initiatief dat daarbij kan helpen, is een stadslab; daarvoor is een voorstel gedaan aan het college. Daar ontstaat op locatie een proces tussen burgers, professionals, bedrijfsleven en overheid. Er is veel tijd gestoken in de subsidieaanvraag daarvoor, het doel is ook het vertalen van een maatschappelijk probleem (als voorbeeld wordt de groep vitale ouderen genoemd) naar een ruimtelijke oplossing. Ouderen willen bijvoorbeeld kleinschalig wonen, maar ook nog een schuurtje om te klussen. Als je zo'n schuurtje kunt delen in een wijk, zijn dat vele vliegen in een klap (sociale controle en cohesie).
- Zodra de gemeenteraad om geld wordt gevraagd, gaat dat geld niet naar iets anders, wat ook belangrijk is. Dat is altijd een belangrijke afweging. Mag de gemeente geen nee zeggen?
- Dat is niet zo, maar mensen willen wel graag meedenken over manieren waarop iets dan wel zou kunnen. Dat wordt nu vaak heel ambtelijk van tevoren al afgesloten.
- Er zijn ook voorbeelden van geen duidelijk antwoord (ook geen nee). Hoe dan ook is het proces niet transparant. De kernwaarden worden genoemd: op het verzoek om een stadslab, komt geen fatsoenlijk antwoord. Uiteindelijk sta je met lege handen.
- Helderheid en transparantie zijn wezenlijk.
- Te snel ja of nee zeggen, kan niet bij echt complexe projecten.
- Het is soms (voor de gemeente, de raad) moeilijk te beoordelen wat de maatschappelijke opbrengt van een initiatief kan zijn, waardoor er ook geen goede afweging gemaakt kan worden. Als er wat stappen overgeslagen zijn en de dingen wat rommelig lijken, is er geen moment waarop men zegt: we doen het wel of niet.
- Er zou een toetsingskader moeten zijn voor: wel of niet doorgaan met die burgerinitiatief?
- Bij burgerinitiatieven is het tussen initiatieven vaak nodig om in natura zaken voor elkaar te doen, te ruilen. Omdenken!
- Complexe initiatieven zijn vaak niet een-op-een te vertalen in kosten en opbrengsten. Een idee als het stadslab is wel enorm waardevol, dat zich kan uiten in bijvoorbeeld minder zorgkosten, dus publieke waarde. Die is er absoluut, maar is moeilijker te definiëren.
- Het is nu eenmaal zo dat, als men met een overheid te maken krijgt, er formaliteiten zijn. De wet zegt dat er op een bepaalde manier iets mag worden ingekocht door gemeenten, dat kan niet zomaar onderhands geregeld worden.
- Ken je doelgroep en probeer daar je communicatie en inhoud op af te stemmen.
- Dit gesprek begint te lijken op: een verzoek neerleggen bij de gemeente en maar afwachten wat het antwoord is. Het zou toch over iets heel anders gaan? Waar belangen van verschillende groeperingen worden verstrengeld, dat is een verantwoordelijkheid van alle deelnemers en dat is hard werken; het vergt communicatie en organisatie. Dat hoeft de gemeente niet te doen, daar draag je aan bij.
- Op het moment dat iets moeilijkheden oplevert, zou de gemeente kunnen zeggen: we geven geen geld, maar is dit of dat een idee? Dan wordt de zaak niet weggeschoven, maar wordt door creatief te denken gezocht naar andere mogelijkheden (die er vaak legio zijn).
- Er is behoefte aan een open ingang, een open benadering. Tijd, oprechte aandacht naar elkaar: waar gaat dit over? Doorvragen als het nog niet helder is. Geld is pas vers twee.
- Een ambtenaar moet het ook kunnen 'mindsetten'. Als je hem of haar vraagt om eens te gaan kijken, in plaats van dat de initiatiefnemers alleen naar de gemeente komen, wordt daar niet op ingegaan. Outgoing zijn. Het juiste dna.

Bespreken van de vragen op de placemat 'grote en complexe burgerinitiatieven'

Wat zou het doel van het participatieproces moeten zijn? Wat wil je ermee ophalen/bereiken?

- Gemeenteraadsleden zijn verkozen en vertegenwoordigen veel mensen. Natuurlijk willen zij in gesprek over leuke initiatieven, maar het kan niet zo zijn dat wat in de Klankbordgroep wordt besproken, bepalend is. Dat wordt beaamd. Het gaat erom dat de raad een juiste beslissing kan nemen, maar als er geen verslagen zijn van Klankbordgroep, is niet bekend wat daar is aangegeven en is er dus ook geen inzicht in het participatieproces en de argumenten.
- In een inclusieve democratie wordt de stem gehoord van iedereen.

- Vooral heel duidelijk zijn voor het proces start: verwachtingenmanagement.

Wie moeten er worden betrokken bij het participatieproces?

- Burgerinitiatieven zijn heel goed, maar moeten wel continuïteit hebben. Het hangt vaak maar op enkele mensen. Er is draagvlak nodig bij de buurtbewoners.
- Er moet dus gezorgd worden dat meer mensen zich bemoeien met een burgerinitiatief en daarbij betrokken worden. Daarbij kan de gemeente faciliteren, communiceren, uitnodigen.
- Veel jongeren interesseren zich nergens voor en komen niet, vanavond ook weer niet. Op een of andere manier moeten die ook geïnteresseerd worden om mee te doen; daar zijn vast allerlei manieren voor, maar andere dan nu worden gebruikt.

Wie is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het proces? En wie voor de uitvoering?

- De verantwoordelijkheid ligt bij burgers, de betrokken ondernemers en de overheid.
- De gemeente hoeft niet alles te betalen, als het om burgerinitiatieven gaat.
- Kijk niet alleen naar de opbrengstenkant, maar ook naar de kostenkant; die is vele malen groter. Doordat de gemeente meedoet, kan er misschien wel een veelvoud van het bedrag aan cofinanciering worden verkregen, omdat dat vertrouwen geeft.

Welke betekenis moeten de uitkomsten van het participatieproces hebben voor (de besluitvorming over) het initiatief?

- Wanneer accepteer je in dit soort trajecten 'nee'? (vraag van raadslid Floor Kist) Reacties: als het antwoord helder en duidelijk is. Als het oprecht is, is alles acceptabel.
- Als je als burger probeert ergens aansluiting te krijgen, kan dat heel lang duren. (voorbeeld zwerf fietsen opknappen, de juiste ambtenaar vinden duurt al een jaar) Hoe moet je daarmee omgaan? Je loopt daar op stuk, maar er komt wel een filmploeg van de gemeente omdat ze Vlietwensen willen promoten. Hoe denk je dat dat voelt?

Parkeervak: wat is nuttig/interessant, maar komt later aan de orde?

- Geschikte casemanagers
- Faciliteren van een proces richting het einddoel
- Aanboren van de potentie die er is onder burgers, de bereidheid is heel groot, die moet je los zien te maken. Als het echt inhoudelijk wordt, willen mensen vaak wel meedoen. Ook co-creatie werkt goed. Dus mensen serieus nemen en inhoudelijk betrekken. Doe dat gezamenlijk: als gemeente samen met de burgers dingen organiseren, of andersom. Bijvoorbeeld: de opzet van deze avond werd als vaststaand aangegeven. Het platform had daar andere ideeën over. Het is een wezenlijk verschil als je echt zegt: wij gaan hier samen naar kijken en samen ja zeggen op hoe we verder gaan. Of, eventueel: zo niet. Een soort veto, maar daar horen dan wel heel goede argumenten bij. Legitimiteit.

Tot slot vraagt de gespreksleider de aanwezigen kort aan te geven wat zij in elk geval kwijt wilden, toen zij naar deze avond kwamen.

- Dat zit verweven in het hele verhaal. Hopelijk gaan de mensen voldoende andersom denken.
- Samenwerken, open. De reactie die je krijgt als je voor het eerst aanklopt is heel belangrijk; dan gaat het nog niet om geld, maar om de weg, de volgende stap. Verbinden is uiterst belangrijk, daar kunnen ambtenaren een heel belangrijke rol in spelen, omdat zij de contacten hebben. Als het uiteindelijk niet positief afloopt met betrekking tot een plan, moet men wel voelen dat men tot het einde toe serieus is genomen en dient er een goede inhoudelijke reactie te komen. In plaats van een 'nee' moet er ook plaats zijn voor bijvoorbeeld advies over bijsturing of aanpassing.
- Verbinden, creatief denken door alle betrokken partijen, out of the box samen tot nieuwe ideeën proberen te komen.
- Vlietwensen kan ook zeggen: wij hebben het geld niet voor dit of dat, maar we kunnen ook... (dat gebeurt ook, juist dat verbinden)
- Bij deze bijeenkomst mis ik de ambtenaar. Het gaat niet zozeer om de raad en de burger, maar de spagaat van de ambtenaar; die moet enerzijds binnen het beleidskader blijven en anderzijds meegaan in dat grote, complexe burgerinitiatief. Die is eigenlijk monddood, want moet de wethouder tevreden houden en, als er een slecht functionerende raad is, is de bereidheid van zo'n ambtenaar om risico te nemen wellicht laag. En er zijn juist ambtenaren

en wethouders met lef nodig. Dus in een spilfunctie in plaats van een spagaat. Waarom heeft de casemanager zo weinig kunnen doen? De kern van het probleem zit in de ambtelijke organisatie.

- Positiviteit van twee kanten.

Erkenning is het woord dat het eigenlijk allemaal samenvat. Dat kan ook bij een uiteindelijke 'nee' als uitkomst, maar dan wel onderbouwd en meegenomen in het proces.

Inspiraakavond burgerparticipatie – Leidschendam-Voorburg **Verslag van de groepsdiscussies**

Groep 4 – Thema: gebiedsgerichte participatie, verschil maken per wijk

Mahjoub Mathlouti (D66) treedt op als gespreksleider, ambtelijke ondersteuning als notulist.

De volgende punten komen aan de orde:

- Er is in de gemeente een lappendeken van wijkverenigingen en organisaties. Er zijn heel actieve wijkverenigingen die het hele mogelijke palet doen, andere houden zich alleen bezig met het sociale gebeuren in de wijk. Daar zijn heel grote verschillen in.
- Als je gebiedsgericht iets doet, moet je kijken of je de mensen aan tafel krijgt.
- In Den Haag zijn de wijken gecategoriseerd: heel actief, kantelwijken en aandachtswijken, waar de participatie heel laag is. Er is een aanpak per categorie.

Bespreken van de vragen op de placemat 'participatieproces (hoe het nu gaat, wat er anders kan)

Wat zou het doel van het participatieproces moeten zijn? Wat wil je ermee ophalen/bereiken?

- Draagvlak in een vroeg stadium voor ideeën om beleidsproblemen aan te pakken en op te lossen.
- Als participatieproces goed loopt, gaat het soepeler. Er moet wel een feedbackstructuur achter zitten, er mag geen democratisch tekort zijn.
- Deelnemers moeten representatief zijn voor de omgeving.
- Heel thematisch werken trekt misschien wel mensen aan, maar een breder plan zoals een omgevingsvisie, trekt alleen enkele 'usual suspects'.
- Mensen activeren die juist niet participeren, kan ook een doel zijn.
- Gericht mensen benaderen is een optie, mensen met bepaalde kennis of een groep die goed georganiseerd is. Co-creatie, ophalen van kennis en informatie.
- Inwoners die participeren, hun achterban laten organiseren; er moet een goed functionerend kanaal zijn, dat de achterban ook informeert.
- Representativiteit, legitimiteit; zitten echt de juiste mensen aan tafel?
- Informeren van mensen over een groot project.
- De zaken goed regelen, levert de gemeenteraad ook profijt op.
- Iedereen moet de mogelijkheid hebben om mee te doen, maar men moet mensen niet dwingen.
- Veiligheid, betrokkenheid in/met de buurt, beperking van eenzaamheid.
- De verantwoordelijkheid van de inwoners voor hun buurt vergroten.

Wie moeten er worden betrokken bij het participatieproces?

- Wijkverenigingen. Die moet men niet te veel pushen, die laten zich niet sturen.
- Er is heel veel verschil per wijk, in diversiteit, organisatiegraad, inzet, wensen en behoeften.
- De sleutelfiguren in de wijk, die de achterban vertegenwoordigen. Soms zijn die er niet of nauwelijks, dat is dan een gemis, zeker ook voor de gemeente die aanspreekpunten nodig heeft. De gemeente is daar wel mee bezig en heeft bijvoorbeeld gebiedsregisseurs, die proberen de betrokkenheid in de wijken aan te jagen.
- Ondernemers.
- Verenigingen, afdelingen van organisaties (bijvoorbeeld Milieudefensie), huurdersverenigingen, VvE's, buurthuizen, sportclubs, adviesraden enzovoort.
- Georganiseerde en niet-georganiseerde inwoners.
- Mensen moeten niet alleen voor zichzelf komen.
- Het is goed om een bestand te hebben van mensen en organisaties die betrokken moeten worden.
- Hoe mensen te bereiken die niet actief zijn, zoals jongeren? Social media kan daar een rol in vervullen.
- De overheid heeft ook een rol, de gemeente zelf, de gemeenteraad ook. Dus de ambtelijke organisatie en het bestuur. Die kunnen zelf participeren, maar ook mensen betrekken. Sommige organisaties nodigen gericht mensen uit en vragen dan bijvoorbeeld om ook andere geschikte mensen mee te nemen.
- Maatschappelijke organisaties.
- Kennisinstellingen uit de regio (zoals de Haagse Hogeschool).
- Medewerkers van de gemeente kunnen zelf ook op andere manieren participeren; er wordt een voorbeeld genoemd van een high tea in het weekend, georganiseerd door bewoners. Het wordt vaak heel erg gewaardeerd als de gemeente en/of de politiek dat soort initiatieven bezoeken en men hoort juist dan heel specifieke informatie. Bovendien is het dan niet alleen kennis ophalen, maar ook kennis maken met de mensen.

Wie is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het proces? En wie voor de uitvoering?

- Alle participanten in het proces hebben een verantwoordelijkheid.
- De gemeente als facilitator, organisator, communicator, dus verantwoordelijkheid voor de randvoorwaarden.
- De gemeenteraad is het hoogste orgaan, die controleert. Geopperd wordt dat die uiteindelijk ook verantwoordelijk is, maar daar zijn de andere deelnemers het niet mee eens. De gemeente (als geheel) faciliteert en de participant participeert. Het college is (politiek) verantwoordelijk voor het beleid. Elke wethouder moet voor zijn/haar portefeuille bekijken of de participatieprocessen goed verlopen.
- Bij participatie wil je juist ook wat meer verantwoordelijkheden bij de inwoners leggen. Het gaat ook om medeverantwoordelijkheid. De punten kennis en co-creatie brengen dat ook al wel met zich mee.
- Als een participant niet meer goed meedoet, heeft dat invloed op de kwaliteit van het proces. Het valt of staat dus met een goed proces en inzet van alle partijen, het is een wisselwerking.
- Het zou heel mooi zijn als burgers zich gelukkig voelen om te mogen meedenken over hun eigen woonomgeving.
- Het mooiste is: een participatieproces kost extra tijd en inspanningen, maar als het heel goed gebeurt, levert het winst op.
- Duidelijkheid over de ruimte en het doel die er zijn: men kan niet altijd gelijk krijgen, als men meedoet in een participatieproces.
- Wat doet de gemeente als uit het participatieproces een alternatief plan komt? Dit wijst weer terug naar duidelijkheid over ruimte en doel.

Welke betekenis moeten de uitkomsten van het participatieproces hebben voor (de besluitvorming over) het initiatief?

- Dat het een doelmatiger manier wordt om draagvlak te bereiken.
- Bij de Omgevingsvisie wordt een gebiedsgerichte aanpak toegepast, daar hoort misschien ook gebiedsgerichte participatie bij.

Parkeervak: wat is nuttig/interessant, maar komt later aan de orde?

- Afschaffen van inloopavonden met 'geeltjes' plakken. Het is volstrekt onduidelijk wat daar vervolgens mee gebeurt.
- Mogelijkheden voor alternatieve plannen.
- Een goed informatiesysteem is belangrijk, zodat het ook voor burgers duidelijk is waar/bij wie zij moeten zijn. Een toegankelijk loket.

Inspraakavond burgerparticipatie – Leidschendam-Voorburg

Verslag van de groepsdiscussies

Groep 5 – Thema: right to challenge en buurtrechten

Natalie Reijnders (Groenlinks) treedt op als gespreksleider, ambtelijke ondersteuning als notulist

Het volgende komt aan de orde:

- De vragen die voorliggen zijn: wat willen we bereiken, welke stappen moeten we zetten en wie doet wat?
- Is het thema voor iedereen duidelijk?
- Waar zitten de limieten als je 'right to challenge' (*hierna afgekort tot RTC*) echt gaat bezigen? Dan bespreek je of je wel of niet over die grenslijn wilt gaan, maar tot die lijn moet je RTC werkbaar kunnen maken. Een limiet is dat je de burger die wil participeren, op de stoel van de wethouder zet, met alle verantwoordelijkheden die daarbij horen.
- Nicolette Ligtermoet bestrijdt dat: daar gaat het niet over. Het zijn eigenlijk twee verschillende thema's. RTC is echt het overnemen, het uitdagen van de gemeente als burger van: ik kan het beter. Buurtrechten is een heel ander verhaal.
- Het buurtrecht kan ook een RTC zijn.
- Er wordt een voorbeeld genoemd: plantsoentje met boom en plantjes, die niet willen groeien. Ik geef ze water. Iemand zegt: dat moet de gemeente toch doen? Een ander heeft er nieuwe plantjes gezet, die door de plantsoendienst zijn weggehaald. Er is een boze brief geschreven. Als je dit als casus neemt; budgetrecht moet je bij de gemeente laten, besluitvorming ook. Maar naar aanleiding van zo'n brief in het krantje kun je je voorstellen dat wordt gevraagd: wat willen jullie? Dus niet repressief optreden maar vragen: wat willen jullie?
- Er zijn burgers die activiteiten willen ontplooiën op cultuurgebied. Zij vertellen wat zij precies willen. Het enige wat de gemeente dan nog hoeft te doen, is dat te waarderen; ook in geld. Het geld dat daarvoor wordt vrijgemaakt, heeft geen relatie met het verhaal dat van deze burgerparticipanten. Dan krijg je te maken met kortingen op bestaande subsidiebedragen, die ze dan weer moeten vertalen in: wat moet ik daarmee in mijn cultuuraanpak? Dat is een extreme vorm van burgerparticipatie. Reactie: dat is heel wat anders. Bij de subsidietafels zitten organisaties, instellingen aan tafel, de gevestigde orde. Daar kom je met een burgerinitiatief niet tussen.
- De gemeente verdeelt geld, op basis van beleid; de taart moet eerlijk verdeeld worden. Hoe weegt men de stukken van de taart en welk stuk hoort bij wie?
- Het is anders bij TRC: er is een bepaald budget beschikbaar voor een activiteit. Een burger kan dan zeggen (en onderbouwen): dat kan ik beter dan jullie, voor dat geld.

Bespreken van de vragen op de placemat 'right to challenge en buurtrechten'

Wat zou het doel van het participatieproces moeten zijn? Wat wil je ermee ophalen/bereiken?

- Ingaan op signalen van burgers.
- Is het niet juist andersom? Dat de burger acteert op iets dat al gedaan is, denkt dat het beter kan? RTC is dan ook: ik wil het zelf doen.
- Is het ook zo, dat de burger zelf met een thema komt en op een gegeven moment zegt: we zijn nu zo ver, dat we het willen laten 'afzegenen' in het democratisch proces?
- Het kan ook dat de gemeente zegt: we hebben plannen, heel lucide, maar misschien hebben jullie betere, dus kom vooral op. Dat is ook een vorm van RTC.
- De Omgevingswet zit in die sfeer; eerst ophalen wat burgers willen, dan in een procesmolen stoppen en vervolgens tot iets komen. Je ziet nu dat het om signalen gaat, die niet door de gemeente worden geïnitieerd maar door burgers. Zo wordt RTC in 99% van de gevallen gezien. Maar in principe moet ook de gemeente het RTC hebben.

- Het zijn vaak thema's waar je overall met de gemeente aan wilt, waar je centenverdeling wilt plegen. Het kan nooit zo zijn dat er een thema wordt uitgewerkt door een burger, dat dan nooit gechallenged wordt op dit soort politieke consequenties.
- Hierop wordt tegengeworpen: als je het RTC geeft, stel je als gemeente ook feitelijk vast dat de uitkomst per definitie aanvaard wordt. De gemeente heeft dan als enige toets nog, vaststellen dat een RTC van de een, de ondergang is van de ander.
- De burger neemt de RTC. Daarbij kan frictie ontstaan tussen mensen of partijen. In het voorbeeld van het plantsoentje, kan de een bijvoorbeeld graag willen dat het goed onderhouden wordt, terwijl een ander op die plek liever parkeerplaatsen ziet.

Wie moeten er worden betrokken bij het participatieproces?

- Niet ingaan op een enkelvoudig signaal, want dat kan nadelig zijn voor anderen.
- Toepassen van andere inspraakprocedures, die al vastliggen in de verordening. Een bredere groep horen. Het budgetrecht blijft in principe bij de gemeente. Vervolgens afspraken over de uitvoering.
- Waar bestaat een brede groep uit? -> omwonenden, belanghebbenden.
- Hoe spreek je die aan? -> vaak is dat al gebeurd, men zit al in die modus, iets groeit, ontstaat vaak spontaan. (voorbeeld: singels in Leiden, die door de gemeente slecht onderhouden werden, burgers gaven aan dat zelf te willen doen en vrijwel alle omwonenden sloten zich daar op den duur bij aan en er werden allerlei zaken in meegenomen; is nu een op zich staande organisatie met een budget vanuit de gemeente)
- Vaak begint het met iets, dat eigenlijk al een burgerinitiatief in het klein is.
- Dat het vanzelf gaat, is gemakkelijk gezegd; een initiatiefgroep moet wel wat doen. (er wordt verteld hoe vanuit een onderzoeksgroep in de buurt, die een budget kreeg van € 10.000, een groot initiatief groeide) Het vergt wel tijd en energie.
- De gemeente. En vaak de Gemeentewerken.
- Het gaat al snel over juridische en beleidsaspecten; daar heb je ook mensen van de gemeente bij nodig. (vakondersteunende afdelingen)
- Initiatiefnemers.
- Soms ook mensen die elders al iets gedaan hebben.
- (Wijk)verenigingen en dergelijke: die doen al veel. Met goede thema's kunnen de bestaande burgerorganisaties ook benut worden. Daarbij is vaak wel ondersteuning/facilitering nodig van de gemeente.
- Ambtenaren kunnen hun kennis inzetten, bijvoorbeeld door erop te wijzen waar bepaalde zaken of informatie verkrijgbaar zijn.
- Een voorbeeld: in dit mooie pakhuis. Damzicht heeft een eigen wijkgebouw en organiseert activiteiten voor de buurt. Wat levert dat nou op? Daarop willen we jullie graag challengen: de sociale waarden omgezet in budget, aan de hand van data.
- Hoe zorg je dat wijkverenigingen meer tot leven komen en taken oppakken? Financiële ondersteuning van de gemeente daarbij, zou heel mooi zijn.
- Kennisinstellingen.

Wie is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het proces? En wie voor de uitvoering?

- Wat kan de gemeenteraad betekenen voor de RTC? Is die verantwoordelijk voor het proces? Formeel wel. Het zijn mensen die gekozen zijn en als raad eindverantwoordelijk zijn voor hoe met besluitvorming en het daarbij horende budget wordt omgegaan. Het doel van het proces moet zijn dat zij op de juiste manier gevoed worden en op de juiste manier input krijgen; daar gaat het vanavond om.
- De rol van de raad moet je wel in the picture hebben, als je participeert en misschien wel zegt: ik weet het beter.
- De raad moet kaders stellen en de uitvoering ligt bij het college. Het is aan de uitvoerende partij om afspraken te maken en voor vele jaren te bestendigen: zo willen wij het hebben. Controle en evaluatie liggen ook bij de gemeentelijke dienst.
- De gemeenteraad moet op de juiste manier gevoed worden, zodat ze een juiste afweging kunnen maken. Dat kan niet, als er maar een verhaal van één kant komt.
- Hoe Gemeente Utrecht bezig is met de energietransitie, is een heel interessant voorbeeld. Daar worden heel veel partijen bij betrokken, zoals kennisinstellingen.
- Maar wie is in Utrecht dan verantwoordelijk voor het proces? -> de gemeenteraad.

- Welke sociale waarden zijn er al? Om te kunnen controleren, gaan we die als gemeenteraad omzetten in een bepaalde vorm van data. Meten dus, hoeveel die sociale waarde is. Kan dat een concreet punt zijn om uit te werken, in de startnotitie? Er wordt nu niet gemeten.
- Dan krijg je een omgekeerde RTC.
- Daar zou de gemeente in moeten faciliteren: hoe kan het omzetten van sociale waarden naar data het best gefacilieerd worden?
- Een deelnemer vindt dit allemaal kletsboek. Wat is een goede manier? En: wat moet ik daarmee?
- Gevraagd wordt: ze dagen de gemeente uit om het beter te doen, of: ik wil de uitdaging aannemen om het zelf beter te doen?
- De gemeenteraad kan ook dienen als klankbord. Een voorstel/initiatief kan in principe onvoldoende kunnen zijn, maar wel de moeite waard; de raad kan daarop dan advies/input geven. Dat kun je ook zien als een vorm van challengen.
- RTC is iets vanuit een burger of een groep, die denkt dat het beter kan. Er is echter wel communicatie over en weer nodig, met de gemeente. De gemeente moet iets loslaten. Men moet altijd met elkaar in gesprek blijven; gaat het goed? Hebben jullie nog iets nodig? Monitoring.
- De sociale kaart kan een meetinstrument zijn.
- Gebruik de middelen die er al zijn.
- Het klassieke proces kan ook omgekeerd: dat burgers/burgerinitiatieven de gemeente uitnodigen voor een klankbordgroep.

Welke betekenis moeten de uitkomsten van het participatieproces hebben voor (de besluitvorming over) het initiatief? Met betrekking tot TRC.

- Als een initiatief goed loopt (wat dan ook blijkt uit monitoring en evaluatie), kan de gemeente het uiteindelijk loslaten. De burgers willen het – bij TRC – ook zelf doen. Op welke voorwaarden dat gebeurt, wordt in samenspraak bepaald. Het blijft een samenwerkingstraject.
- Het is goed om een aantal vaste evaluatiepunten in te bouwen. Als iets goed loopt, kunnen die momenten minder worden. Als het niet goed gaat, kan de gemeente ook zeggen: we halen het weer terug.
- Dan is het initiatief misschien ten einde, maar men heeft wel gechallenged en iets geprobeerd. De mogelijkheid bieden om iets te doen, is al essentieel; dat geeft goodwill bij burgers.
- Het doel kan zijn: als de burgers gelukkig zijn met de uitkomst van een challenge.
- Betekenis: vaststellen dat de uitkomst beter is, het effect beter is. De meerwaarde voor de inwoners, zonder dat het ten koste gaat van anderen.
- Organisaties, stichtingen, inwoners met initiatieven mogen niet op voorhand uitgesloten worden, bijvoorbeeld voor deelname aan subsidietafels.

Parkeervak: wat is nuttig/interessant, maar komt later aan de orde?

De discussie ging nogal op en neer qua onderwerp. Niet alles dat hierboven onder de verschillende vragen is genoteerd, hoort daar ook precies bij. Zie voor opmerkingen in het parkeervak de foto van de placemat over RTC, in de bijlagen.

De gespreksleidster vraagt de deelnemers wat zij de essentie van het gesprek vinden:

- Rechtsingangen; waar moet je beginnen? Bij burgers. Dan geeft een vliegwieleffect, de groep groeit, er ontstaat een organisatie. Daar hoort de gemeente bij in al zijn facetten en dan komt er een mooi resultaat.
- Als er goede samenwerking en medewerking is, is een mooi resultaat mogelijk.
- HOE krijgt RTC dan gestalte in Leidschendam-Voorburg? Dat is eigenlijk nu niet echt aan de orde geweest. Kaders stellen is wel genoemd, maar dat kan lastig zijn bij RTC omdat het zo verschilt. Zaken als evaluatiemomenten, vallen daar echter ook onder en die zijn uiteraard wel af te spreken.
- Er is veel gesproken over wat de burgers zouden kunnen doen en/of al doen, maar wat eisen die op hun beurt van de gemeente? Hoe komt die naar de burgers, met betrekking tot participatie? Mensen moeten kunnen meepraten over zaken die hen aangaan.
- Er is wat dat betreft een cultuuromslag nodig bij de gemeente. Dat hoort misschien niet thuis onder het thema TRC, maar kan toch worden meegegeven aan een ander thema.
- Als de gemeente een participatieproces voert: doe er dan ook wat mee en laat er in elk geval iets over horen.

- Een aardig voorbeeld van participatie, is momenteel het meedenken over speeltuintjes. Men kan via de website zelf terreinen intekenen. Helaas staat een waterspeeltuin er dan net weer niet bij. Uiteraard heeft deze deelnemer die suggestie inmiddels wel aangedragen.
- Een slecht voorbeeld is een fiets- en voetpad, waar paaltjes te dicht bij elkaar staan voor sommige scootmobielen en brede kinderwagens. Dat is in dit geval een zaak van de provincie, maar voor de provincie geldt, wat betreft luisteren naar burgers, op zich hetzelfde als voor gemeenten.
- Heldere communicatie is essentieel; als iets niet kan, dient dat ook goed uitgelegd te worden.
- Transparantie!

Inspiraakavond burgerparticipatie – Leidschendam-Voorburg

Verslag van de groepsdiscussies

Groep 6 - Thema: zeggenschap en eigenaarschap

Deze gespreksgroep is een andere dan de overige vijf, want wordt gevormd door een wethouder (Jan-Willem Rouwendal, ChristenUnie-SGP) en twee raadsleden (Bram van Popering, GBVL en Frank

Wilschut, ChristenUnie-SGP). Omdat zij maar met drieën zijn, ontstaat er een wat minder gestructureerd gesprek, staand bij en wijzend op de placemat. Na enige tijd voegt Marije van den Berg zich bij deze groep.

Bespreken van de vragen op de placemat 'zeggenschap en eigenaarschap'

Wat zou het doel van het participatieproces moeten zijn? Wat wil je ermee ophalen/bereiken?

- Als de buurt eigen zeggenschap krijgt, hoe verhoudt zich dat dan tot het feit dat de raad altijd het laatste woord heeft? Hoe voorkom je dat er een heel proces wordt doorlopen, en de raad aan het eind zegt: wij denken er toch anders over? Hoe voorkom je dat, als mensen zeggenschap krijgen en het grotere belang misschien uit het oog verliezen, de raad moet ingrijpen? Hoe vind je daarin de goede balans?
- Het doel is dan: het helder krijgen van die balans. Wie gaat over wat? Wie bepaalt wat?
- Maar wie bepaalt wat? Hoe worden de spelregels bepaald? Dat kwam al aan de orde bij de eerste bijeenkomst.
- Een dilemma is: algemeen belang versus individueel belang. Dat is een spanningsveld. Dus: belangenafwegingen.
- Wat zijn de mogelijkheden nog voor de raad, om eventueel in te grijpen? Daar moet ook duidelijkheid over zijn.
- Ook het proces waar het vanavond over gaat, kan de raad in principe nog ter discussie stellen.
- Als de raad iets zegt, mag je ervan uitgaan dat de stem van burgers vertegenwoordigd wordt. Het proces gaat over in hoeverre de burger invloed heeft.
- Bij een plan – bijvoorbeeld woningbouw – laat de buurt zich vaak horen, maar toekomstige bewoners zijn er nog niet. Dus niet alle belanghebbenden zijn in beeld. Het is een taak van de raad om het algemene/grotere belang mee te nemen.
- Voorbeeld: minimaal percentage sociale woningbouw bij nieuwbouwprojecten en door inspraak het terugbrengen van het aantal verdiepingen in een beoogde woontoren van twintig naar tien. De lastige vraag is weer: als het binnen de kaders blijft, dan blijven wij er als raad ook af? Dan heeft de buurt het bepaald en zegt de raad: onze achterban heeft dat besloten?
- Als de raad iets uit handen geeft, maar ziet dat een bijbehorend budget op een andere manier wordt besteed dan bedoeld, wat dan? Wat laat je dus precies los en kun je ingrijpen? Die vraag komt telkens terug.

Wie moeten er worden betrokken bij het participatieproces?

- De vraag is eigenlijk ook: het gaat om het democratisch proces in deze gemeente, welke mensen zouden daarover moeten meepraten?
- Betrokkenen, belanghebbenden? Wie is belanghebbend, in hoeverre? Als je mensen betreft, moet het onderwerp ze raken.
- Als een project of proces van start gaat, moeten daar goede afspraken over worden gemaakt. Dat verschilt per geval.
- Terug naar de vraag. Die is lastig te beantwoorden. Wat wordt eigenlijk bedoeld? Wie in het algemeen bij een participatieproces in bepaalde cases betrokken moeten worden, of wie het komende halfjaar moeten meedenken om antwoord te krijgen op de geformuleerde vragen met betrekking tot het participatieproces?
- Marije van den Berg voegt zich even bij het gezelschap. Zij denkt dat er twee aanliegroutes zijn. Men kan twee of drie cases nemen en proberen daaruit een werkwijze te destilleren, of eerste bedenken hoe het proces eruit zou moeten zien. Natuurlijk ga je wel proberen om mensen die daar ervaring mee (zouden willen) hebben, te spreken over de afspraken. Maar dit proces gaat over de afspraken die je als raad wilt maken. Een casus nemen maakt niet dat die afspraken voor de raad er ook zijn, maar het is wel leerzaam en interessant.
- Aan de hand van een aantal cases, kun je proberen antwoord te krijgen op de vraag. Daar komt dan uit: de manier waarop je situationeel tot een goed antwoord kunt komen.
- Marije formuleert: dan is het doel van het participatieproces: een werkwijze maken met elkaar, om een antwoord te geven op die vraag. Als we met elkaar in gesprek gaan over 'wat bepaalt de buurt en wat bepaalt de raad?' dan zetten we altijd deze stappen en moeten we in ieder geval antwoord hebben op deze vragen, zo evalueren we dat' et cetera.

- Betrekken: mensen die aangeven of van wie je vermoedt dat ze wat meer zeggenschap zouden willen hebben. Die belang zouden kunnen hebben bij dat proces.
- Mensen die al actief zijn in wijken, verenigingen et cetera; actieve bewoners, sleutelfiguren uit buurten.

Wie is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het proces? En wie voor de uitvoering?

- De raad is eindverantwoordelijk met betrekking tot beslissingen die burgers betreffen, maar dat wil niet zeggen dat de raad beslissingen ook altijd zelf hoeft te nemen. Dat kan ook in samenspraak met de burger.
- Het kan goed zijn ervaringsdeskundigen uit andere gemeenten uit te nodigen, kritische raadsleden.
- Marije van den Berg licht toe dat deze vraag gaat over: als we dit gaan doen met elkaar, wie nodigt de mensen dan uit? Dan kan een werkgroep zijn van raadsleden, met een stevige rol voor de gebiedsregisseurs.

Welke betekenis moeten de uitkomsten van het participatieproces hebben voor (de besluitvorming over) het initiatief?

- Met deze vraag wordt wellicht bedoeld: wat gaan we ermee doen?
- Uiteindelijk wordt het een soort verordening. Dat is wel een erg juridische benadering. Te denken valt aan een 'zo zijn onze manieren document', of een convenant.
- Een aantal dingen moeten strak geregeld worden, en andere gaan meer over: hoe doe je dat met elkaar? Daar blijkt dan weer uit wie over wat gaat.
- Het moet opleveren dat je in een bepaalde situatie goede afspraken kunt maken met elkaar over de zeggenschapsverdeling, wie doet wat?
- Die afspraken moeten duidelijk vastgelegd worden en consistent zijn.

Parkeervak: wat is nuttig/interessant, maar komt later aan de orde?

- Het kan ook dat er mensen zijn die het liever wat minder strak regelen; eerst maar eens proberen, dan evalueren en bekijken hoe verder.